

2 काङ्गडा- मैक्लोडगञ्ज-
बसस्थानकयोः विषये
मन्त्रिमण्डलं करिष्यति
निर्णयः

3 निष्फला पश्चाद् आलिया
भट्टः इत्यस्याः चलच्चित्रं
'जिगरा' अस्मिन् दिने
ओटीटी इत्यत्र प्रदर्शितं

3 संस्कृतकार्यशालायां
विद्वद्धिः विवेचितं
संस्कृतस्य दार्शनिकमहत्त्वं
भाषामहत्त्वं च

सुभाषितम्

विभवे भोजने दाने
तिष्ठन्ति प्रियवादिनः।
विपतौ चागत्येन्द्र
दृश्यन्ते प्रियवादिनः।।

भावार्थः- मनुष्य की समृद्धि के समय/
खान-पान दान मानादि के अवसरों पर
भीड़ लगी रहती है परन्तु जब विपत्ति का
समय आता है तो केवल सत्युरुष ही
दिखते हैं।

प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्स्यथ
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest **himsanskritvartah** Daily
Sanskrit Newspaper every day, write
Hello on 7876636263 Whatsapp number

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

कर्नाटके शिशुमहिलानां मृत्योः
विषये केन्द्रीयराज्यमन्त्रिणः
शोभाकरादलाजेः वक्तव्यम्

हिमसंस्कृतवार्ताः। कर्नाटके विगत
६-७ मासेषु शल्यक्रियायाः अनन्तरं
१११ शिशवः प्रायः ३० महिलाः च
मृताः। बल्लारीजिल्लाचिकित्सालये
चतुर्णां महिलानां, बिस्-इत्यत्र
एकस्याः महिलायाः च एकसप्ताहे
मृत्युः अभवत्। शल्यक्रियायाः
अनन्तरं दत्तं ग्लूकोजमिति
अनुचितमासीत्। रिंगर- लेक्टेट-
ग्लूकोज-इत्यस्य आपूर्तिः
एमएमपश्चिमबंगाल-
फार्मास्युटिकल इत्यनेन कृता
आसीत्। रिंगर- लेक्टेट-ग्लूकोज-
इत्यस्य उपयोगः प्रतिबन्धिते कृते अपि
अभवत् यस्य परिणामेण महिलानां
मृत्युः अभवत्। सिद्धारमैया-सर्वकारः
मृत्योः विवरणानि गोपयति। सर्वेषु
चिकित्सालयेषु भ्रष्टाचारः,
दुर्व्यवस्थापनं च वर्तते।

सर्वोच्चन्यायालयस्य अधिवक्तृभिः
मुख्यन्यायाधीशः प्रार्थितः यत्
प्रकरणानाम् श्रवणक्रमं पूरकसूचौ
समाविष्टः भवेत्

हिमसंस्कृतवार्ताः- नवदेहली।
सर्वोच्चन्यायालयस्य अधिवक्तारः
मुख्यन्यायाधीशाय पत्रं लिखितवन्तः।
सर्वोच्चन्यायालयस्य अभिलेखस्य अधिवक्ता
संघेन उक्तं यत् परदिने सर्वेषु न्यायालयेषु
प्रकरणानाम् श्रवणक्रमः
सर्वोच्चन्यायालयस्य पूरककारणसूचौ
समाविष्टः भवेत्। अधिवक्तारः अवदन् यत्
प्रातः १०.३० वादनस्य अनन्तरं सूच्याः
प्रकाशनात् सर्वे अधिवक्तारः, लिपिकाः,
वादकारिभ्यः च समस्यानां सम्मुखीकरणं
कुर्वन्ति।संघस्य मानदसचिवः अधिवक्ता
निखिलजैनः मुख्यन्यायाधीशं प्रति लिखिते
पत्रे उक्तवान् यत् बारमध्ये बहवः वृद्धाः
सदस्याः सन्ति ये तान्त्रिकदृष्ट्या बहु
प्रवीणाः न सन्ति। ते वर्तमानप्रक्रियायाः
विषये दुःखिताः सन्ति। बहवारं ते
स्वप्रकरणस्य श्रवणं कर्तुं असमर्थाः भवन्ति।
संघस्य पक्षतः अहम् अनुरोधं करोमि यत्
पूरककारणसूचौ परदिने सर्वेषु न्यायालयेषु
प्रकरणानाम् श्रवणक्रमः समाविष्टः भवेत्।
एतेन अधिवक्तारः उत्तमतया योजनां कर्तुं
सज्जतां च कर्तुं साहाय्यं करिष्यन्ति।
संघेन उक्तं यत् केचन न्यायालयाः सूची
क्रमाङ्कस्य अनुसारम् प्रथमचरणस्य प्रकरणेषु
उन्मुखं दातुं नाङ्गीकुर्वन्ति। अनेन
अधिवक्तृभ्यः समस्याः भवन्ति। यदा
अधिवक्तारः एकदिवसं पूर्वमेव ज्ञास्यन्ति यत्
प्रकरणानां श्रवणं केन क्रमेण भविष्यति
तदा तेषां दिवसस्य योजनायां समयस्य
प्रबन्धने च साहाय्यं करिष्यति। एतेन
अधिवक्तारः प्रकरणस्य सम्पूर्णतया सज्जतां
कर्तुं शक्नुवन्ति तथा च न्यायालयस्य
समयस्य पूर्णतया उपयोगः कर्तुं शक्यते।

Maharashtra Mews: महाराष्ट्रे शपथग्रहणस्य
तिथिः घोषिता; मुख्यमंत्री कः भविष्यति इति न ज्ञायते?

हिमसंस्कृतवार्ताः- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। भाजपाद्वारा महाराष्ट्रे मुख्यमन्त्रिणः
शपथग्रहणस्य तिथि घोषिता अस्ति। परन्तु महायुति-सङ्घटनस्य मुख्यमन्त्री कः
भविष्यति इति अद्यापि संशयः वर्तते। समारोहस्य विषये भाजपायाः कथनमस्ति यत्
महाराष्ट्रस्य अग्रिमः मुख्यमन्त्री ५ दिसम्बर दिनाङ्के सायं ५ वादने शपथं गृहीयात्।
एषः कार्यक्रमः मुम्बईनगरस्य प्रतिष्ठित-आजादप्राङ्गणे भविष्यति। समारोहस्य विषये
सूचनां दत्त्वा भाजपामहाराष्ट्रस्य अध्यक्षः बावनकुले सोशलमीडियापटले एक्स
इत्यत्र लिखितवान् यत् महाराष्ट्रस्य अग्रिमः मुख्यमन्त्री ५ दिसम्बर दिनाङ्के सायं ५
वादने आजादप्राङ्गणे शपथं गृहीयात्। अस्मिन् कार्यक्रमे प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी अपि
भागं गृहीयात्।

सम्भलजामासिजेदे बहु अवैधनिर्माणं जातम्, मूलरूपं परिवर्तितम्,
अस्माकम् अपि प्रवेशः नाभवत्- भारतीयपुरातत्वसर्वेक्षणम्

हिमसंस्कृतवार्ताः- नवदेहली।
भारतीयपुरातत्वसर्वेक्षणेन न्यायालये
प्रवेशिते शपथपत्रे उक्तं यत् तस्य दलस्य
सम्भलजामासिजेदे प्रवेशः अपि न
कारितः। भारतीयपुरातत्वसर्वेक्षणम्
(एएसआई) न्यायालयं न्यवेदयत् यत्
अस्य मस्जिदस्य संरक्षणस्य,
परिपालनस्य च दायित्वं १९२० तमात्
वर्षात् अस्माकं समीपे अस्ति। परन्तु
चिरकालात् अस्माकं दलं मस्जिदं गन्तुं
निवारितम् अस्ति। अतः अस्माकं समीपे
तस्य वर्तमानरूपस्य विषये सूचना
नास्ति। भारतीयपुरातत्वसर्वेक्षणे १९५८
तमे वर्षे अस्य मस्जिदस्य निरीक्षणं
भ्रमणं च कृतमासीत्।

सम्भलमस्जिदे नियमानां
भवति उल्लंघनम्-
भारतीयपुरातत्वसर्वेक्षणम्

तस्मिन् समये भारतीयपुरातत्वसर्वेक्षणेन
मस्जिदभवने किञ्चित् अतिरिक्तं
निर्माणकार्यं लक्षितम् आसीत्। सः
न्यायालयाय अवदत् यत्
मस्जिदपरिसरस्य प्राचीनभवनानां
पुरातत्त्वव्यवस्थासंरक्षणविधानस्य १९५८
तमस्य वर्षस्य प्रावधानानाम् उल्लङ्घनं
घोररूपेण क्रियते।

थाईलैण्ड-मलेशिया-देशयोः दशकेषु सर्वाधिकं दुर्गन्धं भवति इति कारणेन मृतानां संख्या १२ यावत् वर्धते

दक्षिणे थाईलैण्ड-देशे उत्तरे मलेशिया- थाईलैण्डदेशे जलप्रलयेन प्रायः ५३४,००० उक्तम्।सोङ्गखला-प्रान्तस्य चना-मण्डले
देशे च दशकेषु सर्वाधिकं दुर्गन्धेन मृतानां गृहेषु प्रभावः कृतः, शुक्रवासरे चतुर्णां ५० वर्षेषु सर्वाधिकं जलप्रलयः अभवत्,
संख्या शनिवासरे न्यूनातिन्यूनं १२ यावत् गृहेषु मृतानां संख्या नवपर्यन्तं वर्धिता, यत्र जलप्रवाहेन प्लावितानां गृहात् ट्रक-
अभवत् इति अधिकारिणः अवदन् यतः प्रभावितक्षेत्रेषु स्थापितेषु २०० अस्थायी वाहनानां कृते जनान् वाहयन्तः दृश्यन्ते
विगतत्रिदिनेषु जलस्तरस्य वर्धनेन आश्रयस्थानेषु सहस्राणि जनाः अवशिष्टाः इति
दशसहस्राणि जनाः निष्कासिताः।दक्षिणे इति आपदानिवारणशमनविभागेन

काङ्गड़ा- मैक्लोडगञ्ज- बसस्थानकयोः विषये मन्त्रिमण्डलं करिष्यति निर्णयः

हिमसंस्कृतवार्ता: - काङ्गड़ा। काङ्गड़ाबसस्थानकस्य मैक्लोडगञ्जबसस्थानकस्य च विषयः मन्त्रिमण्डलाय गमिष्यति। एषः विषयः अग्रिमे मन्त्रिमण्डले बसस्थानक-प्रबन्धन- प्राधिकरणेन उत्पातितः भविष्यति, यस्मिन् विषये सर्वकारेण निर्णयः करणीयः। उभयोः बसस्थानकयोः विषयः विवादास्पदः अस्ति, न्यायालयेन मध्यस्थतायाः निर्णयः कृतः। अधुना बसस्थानकप्रबन्धनप्राधिकरणस्य अस्य कृते धनं नास्ति। अतः सः सर्वकारेण सह विषयं गृह्णाति। अधुना एव बसस्थानकप्रबन्धनप्राधिकरणस्य संचालकमण्डलस्य सत्रे अस्य विषयस्य चर्चा अभवत्, यस्मिन् निर्णयः कृतः यत् बसस्थानकद्वयं पुनः स्वनिर्णयने गृहीतव्यं, परन्तु एतदर्थं मध्यस्थताधनं सर्वकारात् प्रार्थयितव्यम्। यदि अस्मिन् विषये अपरम् आह्वानं भवति चेदपि सर्वकारेण २५ कोटिरूप्यकाणां राशिः दातव्या भविष्यति तथा च यदि एतानि बसस्थानकानि पुनः गृहीतव्यानि सन्ति तर्हि २५ कोटिरूप्यकाणां राशिः अपि दातव्या भविष्यति। यतः बसस्थानक- प्रबन्धनप्राधिकरणस्य पार्श्वे नास्ति, तस्मात् सर्वकारेण तदर्थं धनं दातव्यम्, तदा एव विषयः अग्रे गन्तुं समर्थः भविष्यति। सूचनानुसारं बसस्थानकप्रबन्धनप्राधिकरणेन अस्मिन् विषये मन्त्रिमण्डलाय प्रस्तावः कर्तुं कथितः अस्ति। अग्रिममन्त्रिमण्डलस्य समागममात्रं तस्मिन् एव एषः विषयः उपस्थापितः भविष्यति।

सति मन्त्रिमण्डलं किं निर्णयं करोति इति द्रष्टव्यम् अस्ति। अन्येषां केषाञ्चन बसस्थानकानां विषये अपि विवादः प्रचलति, ये निजीकम्पनीभ्यः पीपीपी मोड इत्यत्र दत्तानि आसन्। अस्मिन् धर्मशालाबसस्थानकस्य एफसीए- निष्कासनस्य विषयः अद्यापि अटत्, शिमलानगरस्य टूटीकण्डी-इत्यस्य आईएसबीटी- विषये अपि विवादः अस्ति।

उपमुख्यमन्त्रिणः निर्देशः

उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्री इत्यनेन बसस्थानकप्रबन्धनप्राधिकरणं एतत् प्रकरणं मन्त्रिमण्डलस्य समक्षं स्थापयितुं आह। अत्र चर्चा भविष्यति, प्रदत्तराशिं दातुं सर्वकारः निर्णयं करिष्यति। अस्मिन् विषये सर्वकारः २५ कोटिरूप्यकाणां राशिं दास्यति इति विश्वासः अस्ति, येन काङ्गड़ा-मैक्लोडगञ्ज-बसस्थानकयोः अपि तस्य अन्तर्गतं भवति ते कथं अधिकं चालनीये इति विषये पश्चात् निर्णयः भविष्यति। अवधेयं वर्तते यत् काङ्गड़ा-बसस्थानकं कार्यान्वितं कृतम्, यदा तु मैक्लोडगञ्जे अद्यापि विवादः अस्ति। एते द्वे वसस्थानके एकस्या एव कम्पन्याः अधिकारे स्तः, एतदर्थं एका एव निविदा कृता आसीत्।

Sanjauli Masjid

नगरनिगमायुक्तस्य निर्णयस्य विरुद्धं कृता याचिका निरस्ता

हिमसंस्कृतवार्ता:-

शिमला। हिमाचलप्रदेशस्य प्रसिद्धे संजौलीमस्जिदे अवैधनिर्माणं ध्वस्तं कर्तुं नगरनिगमायुक्तस्य निर्णयस्य जिलान्यायालयेन समर्थनं कृतम्। अतिरिक्तसत्रन्यायाधीशस्य प्रवीणगर्गस्य न्यायालयेन शनिवासरे नगरनिगमायुक्तस्य आदेशस्य विरुद्धं कृतं आह्वानं निरस्तीकृतम्। पांवटासाहबनिवासी याचिकाकर्ता नजाकत अली हाशमी इत्यनेन नगरनिगम-आयुक्तस्य निर्णयस्य विरुद्धं २९ अक्टोबर् दिनाङ्के जिलान्यायालये याचिका कृता आसीत्। मोहम्मदलतीफेन नगरनिगम- आयुक्ताय यत् शपथपत्रं प्रवेशितं तत् अवैधम् इति आरोपः अस्ति। लतीफस्य पक्षतः दाखिलं शपथपत्रं समितिसहमतिं विना दाखिलम् आसीत्। अपरपक्षे शनिवासरे नगरनिगम-आयुक्तस्य निर्णयम् आह्वानं दत्तायाः याचिकायाः षष्ठवारम् अतिरिक्तसत्रन्यायाधीशस्य प्रवीणगर्गस्य न्यायालये श्रवणं कृतम्। न्यायालयेन श्रवणे याचिका नाङ्गीकृता अस्ति। उल्लेखनीयं यत् शपथपत्रस्य आधारेण नगरनिगमस्य आयुक्तेन मस्जिदस्य अवैधत्रितलस्य ध्वंसनस्य आदेशः दत्तः अस्ति। अस्मिन् विषये सम्पूर्णं देशे बहु चर्चा अभवत्।

शिक्षाविभागस्य अधिकारिणां- कर्मचारिणां अवकाशाः निरस्ताः, निदेशालयेन आदेशः प्रेषिताः।

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। अधिकारिणः सर्वविधकार्यं जानन्तु। उक्तं च हिमाचलप्रदेशस्य विधानसभा-संबद्धं शीतसत्रं कारणतया शिक्षाविभागे ११ दिसम्बरतः २१ दिसम्बरपर्यन्तम् अवकाशेषु प्रतिबन्धः विधीयते। १८ दिसम्बरतः प्रारम्भमाणस्य शीतसत्रस्य प्रासङ्गिकतया उच्च-प्रारम्भिक-शिक्षा-निदेशालयेन शुक्रवासरे प्रस्तावित-अवकाशानां भ्रमणेण सः प्रतिबन्धं विधानं कृतम्। विभागीय-आदेशेषु उक्तं यत् अधिकारिणः स्वाधीन-कर्मचारिणः च शीतसत्रस्य निमित्तं रविवासरे अपि अन्य-अवकाशदिवसेषु अपि आह्वयितुं शक्यन्ते। विधानसभायां शिक्षाविभागं प्रति सम्बन्धितं सर्वेषां प्रश्नानां समाधानं शीघ्रं दातुं निर्देशः अपि कृतः। सर्वे सम्बन्धित-अधिकारिणः आदेशं प्राप्नुवन्ति यत् शीतसत्रकाले विभागं प्रति संबन्धितं सर्वे प्रश्नाः समाधानं कृताः भवितव्याः।

बूढ़ी दीपावली- दीपावली उत्सवस्य एकमासपश्चात् आचर्यते अयम् उत्सवः

यदा देशे सर्वत्र दीपावली-उत्सवः महता उत्साहेन आचरितः, अधुना हिमाचलप्रदेशस्य कुल्लू-सिरमौर- लाहौल स्पीति मण्डलेषु च अयं उत्सवः दीपावली-उत्सवस्य एकमासपश्चात् बुढ़ीदीपावली इति नाम्ना आचर्यते। अत्र वैदिककालस्य प्राचीनपरम्पराः अद्यापि अनुसृताः सन्ति। अस्मिन् उत्सवे अत्रत्यः जनाः विभिन्नानि व्यञ्जानि निर्मायन्ते। तेषु मुख्यतः मुड़ा, शाकुली, तेलपाकी, गुलगुले इत्यादीनि व्यञ्जानि भवन्ति। उत्सवेऽस्मिन् जनाः स्थानीय-वेशभूषा धारयित्वा वाद्ययन्त्रैः सह गीतगायनं नृत्यादिकं च कुर्वन्ति।

अयं उत्सवः अद्वितीयरीत्या आचर्यते। बुढ़ीदीपावली १२ तः १५ दिसम्बरपर्यन्तम् आचर्यते। जनाः त्रिदिनानियावत् पारम्परिक वाद्ययन्त्राणां ताडनं नृत्यं कृत्वा च बुढ़ीदीपावलीम् आचरन्ति।

शंकराचार्याश्रमे बोधगयामठविहारे संस्कृतभारत्याः विस्तारकानाम् आशास्पदविस्तारकानाञ्च स्वाध्यायवर्गस्य समापनस्य समारोहः

हिमसंस्कृतवार्ता:- गोपालकृष्णमिश्रः, श्रवणकुमारः च उपस्थिताः आसन्। दीक्षान्तसमारोहात् प्रान्तसोशलमीडियाप्रमुखः, संस्कृतभारती-बिहारप्रान्तः-संस्कृतभारत्याः-विस्तारकानामाशास्पदविस्तारकानाञ्च स्वाध्यायवर्गस्य समापनस्य समारोहः शंकराचार्याश्रमे बोधगयामठविहारे अभवत्। तत्र नगरसंघचालकः प्रो. अभयसिंहः, मा. क्षेत्रप्रचारकः श्रीरामनवमीवर्यः, मा. क्षेत्रकार्यवाहः डॉ. मोहनसिंहवर्यः, आदरणीयः क्षेत्रशारीरिकप्रमुखः मनोजवर्यः, दक्षिणबिहारप्रान्तप्रचारकः उमेशवर्यः,

पूर्वं दक्षिणबिहारकेन्द्रीयविश्वविद्यालयस्य कुलपतिः के. एन. सिंहमहोदयः अपि एकं शिक्षाप्रेरकं सत्रं स्वीकृतवान् गयानगरे आशास्पदविस्तारकानां वर्गस्य समापनसमारोहे कामेश्वरसिंह- दरभङ्गा-संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य माननीयः कुलपतिः प्रो. लक्ष्मीनिवासपाण्डेयः पाथेयं दत्तवान्। कुलपतिमहोदयः उक्तवान् यत् सर्वेषां दायित्वमस्ति संस्कृतभाषां दृढीकर्तुम्।

संस्कृतकार्यशालायां विद्वद्धिः विवेचितं संस्कृतस्य दार्शनिकमहत्त्वं भाषामहत्त्वं च

केन्द्रीयगढवालविश्वविद्यालये संजायते निशुल्कसंस्कृतकार्यशाला

हेमवतीनन्दनबहुगुणाविश्वविद्यालयस्य बिड़लापरिसरस्य संस्कृतविभागेन आयोजितायां सरलसंस्कृत-सम्भाषण-कार्यशालायां पञ्चमदिवसे आंगलविभागतः डॉ. सविताभण्डारी, दर्शनविभागतः डॉ. कविताभट्टशैलपुत्री, संस्कृतविभागतः डॉ. आशुगुप्तः, डॉ. विशेषवाग्मी, डॉ. आशुतोषगुप्तः, डॉ. बालकृष्णबधानी च शिक्षकः कुलदीपमैन्दोला कार्यशालायाः शिक्षणेन सह छात्रेभ्यः संस्कृतस्य दार्शनिकमहत्त्वं भाषामहत्त्वं च उक्तवन्तः। डॉ. सविताभण्डारी भाषाकौशलविषये स्वस्य अभिमतं प्रकाशयन्ती उक्तवती यत् संस्कृतं न केवलम् एकं प्राचीनं गवेषणात्मकं च विषयं, अपि तु सर्वभाषाणां शिक्षायाः आधारः च अस्ति। तस्याः मतानुसारं, संस्कृतम् एतादृशी भाषा अस्ति या सर्वेषां भाषाणां मूलं कथ्यते। अत्र व्याकरणस्य संरचना इत्थं स्पष्टं च व्यवस्थितं च अस्ति यत् अन्यभाषायाः अध्ययनं तस्य आधारं गत्वा सरलतया सम्पद्यते। उदाहरणरूपेण, संस्कृतस्य धातुपाठः तथा शब्दरूपाणि भाषायाः मूलभूत संरचनायाः बोधं सुगमं कुर्वन्ति। डॉ. भण्डारीद्वारा उक्तं यत् संस्कृतं केवलं भारतीय भाषाणाम् (हिन्दी, मराठी, बंगाली, तमिल, आदि) आधारं न भवति, अपि तु आङ्ग्लभाषायाः अपि सहायिका अस्ति। उदाहरणार्थं, संस्कृतस्य शब्दाः, व्याकरणं च गवेषयतः आङ्ग्लभाषायाः शब्दावली च व्याकरणं च सहजतया बोध्यते। संस्कृतं शुद्धतायाः, स्पष्टतायाः, अनुशासनस्य प्रतीकं चास्ति। संस्कृतस्य अध्ययनं केवलं भाषायाः कौशलं न प्रवर्धयति, अपि तु मनसः तर्कशक्तिं च प्रबोधयति। तस्मात् डॉ. सविताभण्डारीवर्यया उक्तं यत् संस्कृतं भाषायाः जगति अद्वितीयं साधनं, सर्वभाषाणां शिक्षायाश्च एकं श्रेष्ठम् उपकरणम् इति। डॉ. आशुतोषगुप्तेन उक्तं यत् अस्माकं भागीरथप्रयासः निश्चितं संस्कृतगङ्गां प्रतिजनास्य समीपं नेतुम् यत्नं करिष्यति। तस्य मन्तव्यं यत् संस्कृतं केवलं प्राचीनभाषा नास्ति, अपि तु एषा संस्कृतिः, विज्ञानं, अध्यात्मज्ञानस्य गङ्गा इव पवित्रः स्रोतः अस्ति। यदि अस्माकं प्रयत्नः निरन्तरं च दृढः च भवेत्, तर्हि संस्कृतं पुनः लोकस्य हृदयं गमिष्यति। सः उक्तवान् यत् संस्कृतस्य प्रचारप्रसारः केवलं भारतस्य सांस्कृतिकमूल्यानां संरक्षणं न, अपि तु आधुनिकजगति अस्माकं स्थानं सुदृढं करणं च अस्ति। तस्मात्, एषः भागीरथप्रयासः सर्वैः सहकर्मतः इति। डॉ. विशेषवाग्मिना उक्तं यत् संस्कृताय सर्वेभ्यः मनसा वाचा कर्मणा च कार्यं करणीयम्। तस्य अभिमतं यत् संस्कृतं केवलं अध्ययनस्य विषयः न भवति, अपि तु एषा भाषा अस्माकं जीवनस्य अभिन्नः अंशः भवितुम् अर्हति। संस्कृतस्य संवर्धनं, प्रचारश्च केवलं वाग्भिः संभवः न,

किन्तु तत्सम्बन्धिनी कर्मणा अपि आवश्यकम्। सः उक्तवान् यत् यदि वयं मनसा संस्कृताय समर्पिताः भवेम, वाचा तस्या महत्त्वं सर्वत्र प्रचारयेम, कर्मणा तत्संरक्षणं च समुचितं यत्नं कुर्याम, तर्हि संस्कृतं पुनः वैभवं प्राप्स्यति। अतः अस्माकं संस्कृतं प्रति निष्ठा मन-वचन-कर्मणाम् एकतारूपेण प्रकटनीया इति। डॉ. कविताभट्ट शैलपुत्र्या व्यक्तविचारः संस्कृतभाषायाः महत्त्वं, तस्याः वैश्विकोपयोगितां च आधारीकृत्य आसीत्। तस्याः एषः मन्तव्यः केवलं संस्कृताय गौरवं प्रकाशयति न, अपि तु एतत् अपि निर्दिशति यत् संस्कृतं केवलं भाषा न, किन्तु ज्ञानस्य, विज्ञानस्य, च संस्कृत्याः स्रोतः अस्ति। तया उक्तं यत् संस्कृतं विश्वस्य प्राचीनतमभाषासु एका गण्यते। अत्र निहितानि शास्त्राणि, उपनिषदः, वेदाः, पुराणानि, योगः, आयुर्वेदः इत्यादीनां ज्ञानरत्नानि अद्यापि प्रासङ्गिकानि सन्ति। डॉ. कविताभट्टः उक्तवती यत् संस्कृतं सम्पूर्णस्य विश्वस्य दर्शनं वर्तयति। एषः तथ्यः स्पष्टीकरोति यत् संस्कृतं केवलं धार्मिक-आध्यात्मिकभाषा नास्ति, अपि तु एषा विज्ञानस्य, गणितस्य, खगोलशास्त्रस्य, चिकित्सायाः, दर्शनशास्त्रस्य च विषये अपि समृद्धा अस्ति। तया संस्कृतस्वरूपस्य परिचये शिक्षामहत्त्वं अस्माभिः स्वस्य भारतीयसंस्कृत्याः शिक्षायाः त्यागः अकार्यः इति विचारः व्यक्तः। एषः संदेशः आत्मजागृतेः आत्मनिर्माणस्य च दिशायां अतीव महत्वपूर्णः। संस्कृतस्य अध्ययनं केवलं भाषायाः शिक्षणं न, अपि तु प्राचीनज्ञानस्य, मूल्यस्य, परम्पराणां च प्रति जागरूकतां प्रबोधयति। इदं संस्कृतम् अस्मान् अस्माकं संस्कृत्या संयोजयति तथा जीवनं व्यापकदृष्ट्या योजयति। वैश्विकदृष्ट्या संस्कृतविषये सा अवीचत् यत् संस्कृतस्य महत्त्वं केवलं भारतस्य सीमा एव नास्ति। नासा इत्यादिभिः अन्तर्राष्ट्रीयसंस्थानैः एषा भाषा वैज्ञानिकदृष्ट्या उपयोगी भाषा इति स्वीकृता। संस्कृतस्य व्याकरणस्य संरचना इत्थं वैज्ञानिकं यत् एषा संगणक-कार्यक्रमाय अपि उपयुक्ता मन्यते। संस्कृतशिक्षायाः पुनः स्थापने अपि तयोक्तं यत् संस्कृतं केवलम् अतीतानां अंशः इति विचार्य त्यक्तं अनुचितम्। आधुनिकशिक्षापद्धतौ तस्याः एकस्य आवश्यकतत्त्वस्य रूपेण सम्मेलनं करणीयम्। संस्कृतम् अस्मान् अस्माकं गौरवपूर्णं इतिहासे संयोजयति, अपि तु भविष्याय वैज्ञानिकं सांस्कृतिकं च दृष्टिकोणं अपि प्रददाति। अस्मान् अस्माकं मूलस्य अभिमुखं नेतुम्, तं पुनः जीवयितुं च प्रेरयति। संस्कृते स्थितं ज्ञानं दर्शनं च सम्पूर्णविश्वाय अमूल्यं धरोहरं अस्ति। तस्य संरक्षणं तस्य च आगामीसन्ततिं प्रति सम्प्रेषणम् अस्माकं उत्तरदायित्वं। अस्माकं भाषा, संस्कृतिः, शिक्षापद्धतिषु च संस्कृतस्य महत्त्वम् अवगत्य एषा भाषा जीवनस्य अभिन्नम् अङ्गं करणीयम्।

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालय- श्रीरणवीरपरिसर- जम्मूद्वारा उत्तरक्षेत्रीय- रूपकमहोत्सवे 2024 इत्यत्र राज्यपुरस्कृतो महन्तः रोहितशास्त्री सम्मानितः

"श्रीरणवीरपरिसरस्य निदेशकः प्रो. श्रीधरमिश्रवर्यस्य आदर्शैः मार्गदर्शनेन च संस्थानमिदं सततं प्रगतिपथं गच्छति" इति महन्तः रोहितशास्त्री।

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. मूलचन्द्रशुक्लः

जम्मूस्थ- केन्द्रीय- संस्कृत- विश्वविद्यालय- श्रीरणवीरपरिसरद्वारा आयोजिते द्विदिवसीये उत्तरक्षेत्रीयरूपकमहोत्सवे 2024 समाप्तिसमारोहे श्री कैलखज्योतिष- वैदिकसंस्थानट्रस्ट इत्यस्य राज्यपुरस्कृत अध्यक्षः महन्तः रोहितशास्त्री सम्मानितः जातः। समारोहे मुख्यातिथिः उत्तरजम्मूतः माननीयो विधायक आसीत्। आध्यक्षं प्रोफेसर श्रीधरमिश्रवर्येण निर्व्यूढम्। विशिष्टातिथिः भ्रष्टाचारनिरोधकब्यूरोसंस्थानस्य निदेशकः शक्तिपाठकः सारस्वत-अतिथिः नवभारतटाइम्स-पत्रिकायाः पूर्वसम्पादकः राजेन्द्रभारद्वाजश्च आसीत्। एतस्मिन्नेवावसरे महन्तेन रोहितशास्त्रिणा उक्तं यत् जम्मूस्थ- केन्द्रीय- संस्कृत- विश्वविद्यालय- श्रीरणवीरपरिसरस्य निदेशकस्य प्रो. श्रीधरमिश्रवर्यस्य आदर्शैः मार्गदर्शनेन च गुणवत्तायुक्तशिक्षायाः क्षेत्रे संस्थानमिदमग्रणीस्थानं धारयति। प्रतिदिनम् अनेन विश्वविद्यालयेन विकासस्य नावीन्यं स्थाप्यते। एतदर्थं सम्पूर्णः विश्वविद्यालयपरिवारः अभिनन्दनार्हः। अग्रे तेनोच्यते यत् अहं विश्वविद्यालयस्य सर्वान् छात्राछात्रान् प्रति सन्देशं वच्मि यत् ज्ञानं अत्र भवद्विरर्जितम्, तस्य उपयोगः स्वदेशे राष्ट्रस्य भारतीयसमाजस्य च सेवाकरणाय करणीयः। अस्माभी राष्ट्रस्य विकासे च अवदानं दातव्यम्।"

निष्फला पश्चाद् आलिया भट्टः इत्यस्याः चलच्चित्रं 'जिगरा' अस्मिन् दिने ओटीटी इत्यत्र प्रदर्शितं भविष्यति

वार्ताहरः - जगदीशडाभी (मुम्बई) बॉलीवुड-नायिकायाः आलिया भट्टः इत्यस्याः चलच्चित्रं जिगरा इत्यस्य प्रतिक्रिया अतीव दुर्बलः अभवत्। चलच्चित्रं दुःखरूपेण निष्फलम् अभवत्। १० कोटिरूप्यकाणाम् आय-व्ययकेन निर्मितम् एतत् चलच्चित्रं बक्स् आफिस-मध्ये ५० कोटिरूप्यकाणि अपि अर्जयितुं न शक्तवान्। जिगरा इत्यस्य कुलसङ्ग्रहः ३१.९८ कोटिरूप्यकाणां बक्स् आफिस इत्यत्र अभवत्। चलच्चित्रं प्रेक्षार्गुहे निष्फलं जातम् अतः आलिया भट्टः इत्यस्याः जिगरा चलच्चित्रम् इदानीम् ओटीटी इत्यत्र प्रदर्शितं भविष्यति। वार्तानुसारं आलियायाः जिगरा इति चलच्चित्रं नेटफ्लिक्स् इत्यनेन ७० कोटिरूप्यकेन क्रीतम् आसीत्, अधुना नेटफ्लिक्स् इत्यनेन एतत् चलच्चित्रं प्रदर्शितं भविष्यति। इदं चलच्चित्रं जिगरा प्रेक्षार्गुहेषु अक्टूबरमासस्य ११-दिनाङ्के प्रदर्शितं भवति स्म, अधुना दिसम्बरमासस्य ६-दिनाङ्के नेटफ्लिक्स् इत्यत्र प्रदर्शितं भविष्यति

हे.न.ब. गढ़वालविश्वविद्यालये संस्कृत-संभाषणकार्यशालायाः भव्यसमापनम्

- संस्कारस्य संस्कृत्याः दृष्ट्या प्रो.कमलाचौहानमहाभागाः प्रारम्भिककक्ष्याभ्यः संस्कृतसम्भाषणं समर्थितवती
- "पाणिनीयव्याकरणस्य प्रथमं "कोडिंग्" "चतुर्दशसूत्राणि" इति- 'कुलदीपमैन्दोलमहाभागः'

श्रीनगरम्, गढ़वालम्। हे.न.ब. केन्द्रीयगढ़वालविश्वविद्यालयस्य संस्कृतविभागद्वारा आयोजितायाः

षड्दिवसीयसंस्कृतसम्भाषणकार्यशालायाः समापनसमारोहः शनिवासरे अत्यन्तः भव्यः उत्साहपूरितः च अभवत्। अस्मिन् कार्यशालायां छात्राः संस्कृतभाषायाम् सम्भाषणकौशलं, व्याकरणस्य कोडिंग्, भाषायाः वैज्ञानिकपक्षं च अभ्यासपूर्वकं अवगतवन्तः। कार्यशालायां केवलं संस्कृतविभागस्य छात्राः एव न, अपितु आङ्ग्लविभागस्य, भौतिकीविभागस्य, मानवविज्ञानविभागस्य च विभिन्नविभागस्य छात्राः प्राध्यापकाः च भागं गृहीतवन्तः। सर्वे छात्राः विद्वांसः च संस्कृतसम्भाषणकौशलं अभ्यासपूर्वकमधीतवन्तः। कार्यशालायाः समापनदिने छात्राः पाणिनीयव्याकरणस्य वैज्ञानिकतां संस्कृतसम्भाषणस्य च महत्त्वं अनुभूतवन्तः।

संस्कृतस्य संस्कारसंवर्धनार्थं प्रो. कमलाचौहानमहाभागाः वदन्ति। प्रो. कमलाचौहानमहाभागाः संस्कृतस्य महत्त्वं प्रकाशयन्ती उक्तवती यत् संस्कृतभाषा संस्कारसंवर्धनाय संस्कृति-परिचयाय च अतीव महत्त्वपूर्णं साधनं अस्ति। यदि छात्राः बाल्यकक्ष्यायामेव संस्कृतभाषायाम् अभ्यासं कुर्युः तर्हि संस्कृतस्य आदर्श संस्कृति-परिचयं च तदानीमेव प्राप्नुयुः। प्रो. आशुतोषः गुप्तः उक्तवान् यत् अद्य सम्पूर्णं विश्वं संस्कृतसंस्कृतिं शान्तिं च ज्ञानं च अभिमुखं गच्छति। अतः संस्कृतभाषायां सम्भाषणं कृत्वा वयं संस्कृतभाषायाः अभ्युदयं साधयामः।

विश्वस्य दर्शनं संस्कृततः

कार्यशालायां विशेषातिथिरूपेण उपविष्टा दर्शनविभागस्य आचार्या डॉ. कविता भट्टशैलपुत्री दर्शनविषयस्य संस्कृतविषयेन सह सम्बन्धं वर्णितवती। सा उक्तवती यत् विश्वस्य दर्शनं संस्कृततः एव लभ्यते। भारतस्य शिक्षादर्शनं संस्कृतभाषायाः कृते अद्यापि विश्वमञ्चे अग्रणी अस्ति। अस्मिन्नेव अवसरं स्वस्य संस्कृतलेखनस्य पाठं अपि तया कृतम्। मुख्यतिथिरूपेण आङ्ग्लविभागस्य प्राध्यापिका डॉ. सविता भण्डारी महोदया संस्कृतभाषायाः प्राचीनतावैज्ञानिकतायाः च विषये संस्कृतभाषायामेव स्वविचारान् प्रस्तुतवती। तया प्रतिदिनं कार्यशालायाम् उपस्थित्याः द्वारा संस्कृतसम्भाषणं कृत्वा सर्वेषां मनोबलं वर्धितम्।

पाणिनीयव्याकरणस्य वैज्ञानिकता

कार्यशालायाः अध्यापकः श्री कुलदीपः मैन्दोलः पाणिनीयस्य चतुर्दशसूत्राणां कोडिंगद्वारा संस्कृतव्याकरणस्य वैज्ञानिकतां तस्य च अन्यभाषासु प्रभावं विवृतवान्। तेन उक्तं यत् पाणिनिना प्राचीनकाले एव चतुर्दशसूत्राणां कोडिंगकृत्या संस्कृतभाषायाः व्याकरणं वैज्ञानिकत्वेन प्रतिष्ठितम्। संस्कृतभाषायाः व्याकरणात्मकं आधारं कथं च अन्यभाषाभ्यः संरचितं व्यवस्थितं च भवति, इत्यपि तेन उक्तम्। कार्यशालायाः संचालनं डॉ. बालकृष्णः बधानी कृतवान्। सः भविष्ये एवम् अन्यकार्यशालायाः आयोजनस्य योजनां च प्रकाशितवान्। सहैव डा.प्रीतिद्वारा वैदिकविज्ञानविषये प्रतिभागिनः सम्बोधिताः। डॉ. विश्वेशः वाम्नी समापनसमये कृतज्ञतां प्रकट्य सर्वेषां धन्यवादं दत्तवान्। कार्यशालायां पञ्चपञ्चाशत् छात्राः, शोधछात्राः च प्राध्यापकाः प्रत्यक्षरूपेण च अन्तर्जालरूपेण च चतुस्त्रिंशत् प्रतिभागिनः षट् दिनानि पर्यन्तं उपस्थिताः अभवन्। सर्वेभ्यः संस्कृतविभागेन प्रतिभागितायाः प्रमाणपत्रं प्रदास्यते। समापनसमारोहे छात्राणाम् अनुभवः कार्यशालायां छात्रैः लघुनाटिका, हास्यकणिका, रावणस्य अभिनयः इत्यादयः संस्कृतिककार्यक्रमाः आयोजिताः।

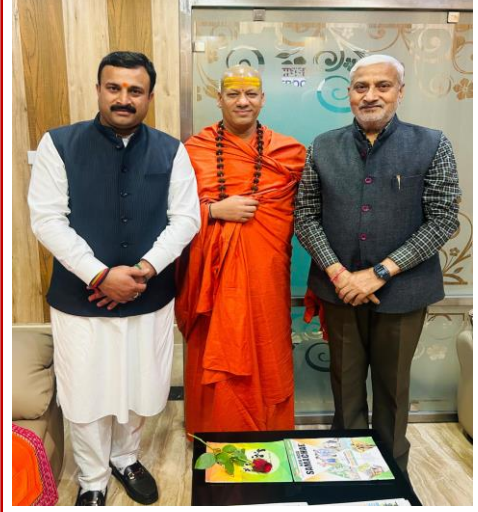
वास्तविकं चिन्तनम्

सर्वासं भाषाणां जननी संस्कृतभाषा इति तु वयं सर्वे जानीम एव। प्राचीनतमा भाषेयम्। एतस्या वर्णमाला विचित्रा, व्याकरणञ्च विज्ञानसम्बद्धम्। वाङ्मयं लोकप्रसिद्धम्। शब्दभण्डारो विशालः। संस्कृतवाङ्मये किं वा न विद्यते? राजनीतिः, समाजनीतिः, संस्कारः, अध्यात्मं, रणनीतिः, भूगोलः, इतिहासः, शस्त्रविद्या, योगः, ब्रह्मतत्त्वम्, भेषजं, ज्ञानं, विज्ञानम्, गणितम् इत्यादयः सर्वेऽपि विषया वाङ्मयेऽस्मिन् उपलभ्यन्ते। अतो जगति कापि समृद्धा भाषास्ति चेत्, केवला संस्कृतभाषा हि अस्ति।

अत्यन्तपवित्रा वेदभाषा, देवभाषा, महर्षिभाषा चेत्येव भाषा। अतः अस्माकं सदैव पठन-पाठन-लेखन-सम्भाषणयोग्या भाषास्तीत्यम्। यथाशक्यम् एतस्याः भाषायाः आविर्भवं सम्प्रसारणम् अस्माभिः प्रत्येकं सनातनधर्मोपरि अवलम्बमानैः हिन्दुभिः अवश्यं कर्तव्यम्। व्यक्तेः, परिवारस्य, समाजस्य, राष्ट्रस्य, विश्वस्य च हिताय, कल्याणाय, शान्त्यर्थं च संस्कृतप्रसारणकार्यं प्रत्येकं जनस्य पूर्णं दायित्वमस्ति सम्प्रति काले। अन्यथा अस्मदीयः धर्मः, संस्कृतिः, भारतीयत्वं, स्वपरिचयः इत्यादिकं सर्वमपि इतः अचिरेण विलयतां गच्छेत् इत्यत्र न कोऽपि सन्देहः इति।

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

आचार्य-महामण्डलेश्वरः स्वामी कैलाशानन्द गिरि महाराजः इत्यनेन जम्मू-कश्मीरप्रदेशे संस्कृतगुरुकुलस्य स्थापनार्थं निवेदनं पुरस्कृतम्

वार्ताहरः- डॉ. मूलचन्द्रशुक्लः जम्मूः।

निरञ्जनपीठाधीश्वरेण श्रीश्री १००८ आचार्यमहामण्डलेश्वरेण स्वामीश्रीकैलाशानन्दगिरिमहाराजेन निगदितं यत् महन्तः रोहितः शास्त्री देववाणीसंस्कृतस्य प्रचारार्थं यान् काञ्चन अपि प्रयासान् कुरुते, ते संस्कृतप्रेमिणामुत्साहं वर्धयिष्यन्ति, भारतीयसंस्कृतिं च सुदृढं करिष्यन्ति। अस्माकं संस्कृतिकं वैभवं विश्वशान्तेः संदेशं प्रददाति' इति - शामलालशर्मा। जम्मूनगरे जम्मू-उत्तरविधानसभा-क्षेत्रस्य विधायकः श्रीमान् शामलालशर्मा श्री कैलख ज्योतिष-वैदिकसंस्थान-ट्रस्ट इत्यस्य अध्यक्षः राज्यपुरस्कृतः महन्तः रोहितः शास्त्री ज्योतिषाचार्यश्च, परमपूज्य-निरञ्जन-पीठाधीश्वरस्य श्रीश्री १००८ आचार्य-महामण्डलेश्वरस्य स्वामीश्रीकैलाशानन्दगिरि महाराजस्य जम्मू-आगमनकाले शिष्टाचारमेलनपूर्वकं संस्कृतभाषायाः प्रचारप्रसारसंरक्षणदिषु विषयेषु महत्त्वपूर्णां चर्चां कृतवन्तौ। तत्र परिचर्चाक्रमे महन्तेन रोहित-शास्त्रिणा प्रोक्तं यत् संस्कृतम् अखण्डभारतस्य अवधारणायाः भारतीयसभ्यतासंस्कृत्योश्च ऐक्यं प्रतिष्ठापयति। अग्रे तेनोक्तं यत् एषा भाषा अस्माकं प्राचीनज्ञानस्य परम्परायाः साहित्यस्य च आधारभूता अस्ति। संस्कृतस्य संरक्षणसंवर्धनाय च स्वट्रस्ट इत्यस्य प्रतिबद्धता प्रतिपादिता। अस्मिन् प्रसङ्गे महाराजं प्रति जम्मू-कश्मीरप्रदेशे संस्कृतगुरुकुलं स्थापयितुं निवेदनं कृतम्। परमपूज्यः निरञ्जनपीठाधीश्वरः श्री श्री १००८ आचार्यो महामण्डलेश्वरः स्वामी श्रीकैलाशानन्दगिरि महाराजः अत्रोक्तं यत् श्रीकैलख ज्योतिष-वैदिकसंस्थान-ट्रस्टद्वारा संस्कृतक्षेत्रे क्रियमाणानि कार्याणि प्रशंसापात्राणि वर्तन्ते। अग्रे सः वक्ति यत् एते प्रयासाः संस्कृतप्रेमिणामुत्साहं वर्धयन्ति, भारतीयसंस्कृतिं च सुदृढं करोति। विधायकः माननीयः शामलालशर्मा प्रोक्तवान् यत् "देववाणीसंस्कृतस्य विकासेन न केवलं भारतं विश्वगुरुत्वं प्राप्स्यति, अपितु एषा विश्वशान्तेः समग्रविकासस्य च दिशि मार्गदर्शिकारूपेण अस्ति। अद्यापि संस्कृतं प्रासङ्गिकं वरीवर्ति यतोहि संस्कृतद्वारा समाजः संस्कारयुतः सामाजिकविकाससंयुतश्च भवति। अन्तिमे तेनोक्तं यत् रोहितशास्त्री संस्कृतस्य प्रचारप्रसाराय प्रदेशे महत्त्वपूर्णां भूमिकां निर्वहति।